

POSTRZEGANIE INFLACJI ORAZ METODY OCHRONY STUDENTÓW PRZED JEJ NEGATYWNYMI SKUTKAMI

Bartosz Buta*

<https://doi.org/10.18778/2391-6478.4.40.03>

OPINION OF INFLATION AND METHODS OF PROTECTION AGAINST ITS NEGATIVE EFFECTS OF STUDENTS

Abstract

The purpose of the article/hypothesis: The purpose of the article is to show and analyze the point of view and knowledge of students in terms of inflation and methods of protection against its negative effects.

Methodology: The work consists of desk research of modern inflation and analysis of data gathered by questionnaire entitled “Opinion of inflation and methods of protection against its negative effects of students” containing both closed-ended and open-ended questions. The research was conducted using CAWI method on 329 respondents. The selection of the sample was random.

Results of the research: Students are aware of current (at the time) inflation rate, although they do not know the exact interpretation of it. They apply some preventive methods to protect their savings such as paying attention to what they buy. There is still part of students who do not protect their savings against negative effects of inflation at this moment, but if inflation rate was higher, they would. Public bodies responsible of preventing price increases and mitigating the negative effects of inflation are not trusted by students. Even though students know destructive impact of inflation they are aware of its potential positive effects of economy when well managed and under control.

Keywords: young generation, students, inflation, opinion, CPI, covid-19, war.

JEL Class: E31, E22, D14, G11, G51.

* Licencjat, Instytut Finansów, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, e-mail: bbxbartek@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8062-0976>

WSTĘP

Aktualny wzrost cen konsumenckich w Polsce i na świecie pobudził badaczy do badań i analiz nad współczesnym obliczem zjawiska inflacji. Ostatnie lata zaburzyły relatywnie niezachwiany i stały rozwój polskiej gospodarki. Jest to trudny okres nie tylko dla naszego państwa, ale również dla całego światowego otoczenia gospodarczego. Pandemia COVID-19, wojna na Ukrainie, a w chwili obecnej rosnąca inflacja to najtrudniejsze z wydarzeń, z którymi przychodzi się zmierzyć współczesnym gospodarkom, a wszechobecny proces globalizacji tylko pogłębia wpływ tych wydarzeń. Wysoka inflacja niezależnie od przyczyn jest destrukcyjnym zjawiskiem i wprowadza zamęt w planowaniu oraz wykonywaniu decyzji ekonomicznych na poziomie państwowym, rynkowym, a także konsumenckim. Zjawisko to dotyka wszystkie grupy wiekowe od najmłodszych po najstarszych. Najbardziej dotkliwe jest jednak dla osób żyjących już samodzielnie, a więc osób dorosłych. Jednak to młode i kształcące się osoby stanowią o przyszłości strategii ekonomicznych i są kluczowymi jednostkami budującymi przyszłość polskich realiów, wobec czego warto przyjrzeć się ich wiedzy, opinii i reakcji na zmieniającą się sytuację ekonomiczną, a także przeanalizować ich metody obrony przed negatywnymi skutkami inflacji. Istnieje wiele metod zarówno na szczeblu państwowym, jak i konsumenckim, które przyczyniają się do złagodzenia owych negatywnych skutków tego zjawiska, a także przywróceniu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych do stabilnej i kontrolowanej wartości. Studenci jako niemała część społeczeństwa mają duży wpływ na kształtowanie tego zjawiska, a stan wiedzy oraz świadomość przyczyn inflacji i jej skutków powinien być wyższy od przeciętnego konsumenta. Celem artykułu jest przedstawienie i analiza postrzegania inflacji i wiedzy na jej temat, a także metod ochrony studentów przed jej negatywnymi skutkami. Aby zweryfikować osiągnięcie celu sformułowano następujące hipotezy badawcze: studenci wykazują niskie zrozumienie zjawiska inflacji oraz studenci stosują wiele metod ochrony przed negatywnymi skutkami inflacji.

1. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA INFLACJI - HISTORIA, PRZYCZYNY I SKUTKI

Charakterystykę zjawiska inflacji należy rozpocząć od opisu istoty pieniądza. Pieniądz to każdy powszechnie akceptowany towar, który służy do dokonywania płatności za dostarczenie dobra lub do regulowania zobowiązań (Begg i in., 2014: 113). Jest to ściśle powiązane z jego podstawową funkcją – pieniądz jako miernik wartości (Owsiak, 2015: 128). Pieniądz, jak większość dóbr występuje w ograniczonym zasobie, a zasób ten kontrolowany jest przez bank centralny, który jako jedyny podmiot, ma prawo do jego emisji (Zalewska, 2013: 14). Wynika z tego,

iż bank centralny ma monopol na tworzenie pieniądza. Jednakże pośrednio na podaż pieniądza wpływają również banki komercyjne, które uprawnione są do zjawiska tak zwanej kreacji pieniądza wkładowego (Podstawka, 2017: 518). I choć przez treść ekonomiczną pieniądz jest dobrem prywatnym to bliżej mu do zasobu wspólnego.

Pieniądz pełni następujące funkcje:

- 1) miernika wartości,
- 2) środka wymiany
- 3) środka płatniczego,
- 4) środka tezauryzacji,
- 5) międzynarodowego środka płatniczego (Owsiak, 2015: 128).

Wiąże się to głównie z funkcjonalnością i samą ideą pieniądza jako pomocy przy dokonywaniu wymiany towarów.

W literaturze wymienia się również współczesne cechy pieniądza. Jego cechy, jak jego wartość zmieniają się w czasie i pieniądz jakim posługuje się społeczeństwo mimo pełnienia takich samych funkcji zmienił swoją postać. Współczesny pieniądz jest:

- 1) papierowy,
- 2) państwowy,
- 3) zabezpieczony towarami i usługami,
- 4) kredytowy (Owsiak, 2015: 137).

W przypadku pierwotnego pieniądza można mówić o jego wartości wewnętrznej¹, której jest brak w przypadku jego współczesnej, papierowej formy.

Wartość pieniądza, mimo pełnienia kluczowej roli w gospodarce, nie jest stała, a zmienia się w czasie (Owsiak, 2015: 203). Proces ten powszechnie nosi miano inflacji. Inflacja jest wzrostem ogólnego poziomu cen dóbr i usług (Krugman i Wells, 2020: 298), co prowadzi do spadku siły nabywczej pieniądza. Ogólnie ujmując, w długim terminie przyczyną takiego stanu rzeczy jest głównie zwiększona podaż pieniądza (Krugman i Wells, 2020: 299).

Aby dobrze zrozumieć istotę inflacji należy cofnąć się do jej początku. Jednym z pierwszych państw zmagających się z inflacją było cesarstwo rzymskie, kiedy to cesarz Neron z uwagi na chęć zbudowania większej liczby monumentalnych budowli (takich jak Koloseum), a także potrzebę sfinansowania toczących się wówczas wojen (Świętoń, 2007: 116), stopniowo zaczął obniżać zawartość srebra w ówczesnych monetach – denarach. Wraz ze zmniejszaniem się srebra w monetach traciły one na wartości i potrzeba było ich coraz więcej, aby dokonać wymiany (Morawski, 2002: 19). Kolejnym takim przykładem była XVI-wieczna Hiszpania, która z uwagi na wydobywanie srebra w kopalniach w nowoodkrytej

¹ *intrinsic value* – oznacza to, że niezależnie od pełnienia funkcji środka wymiany sam pieniądz posiadał swoją wartość rzeczywistą, rynkową.

wówczas Ameryce Południowej miała monopol na rynku europejskim i dostarczając ogromne ilości tego surowca (Morawski, 2002: 42) doprowadziła do spadku jego wartości i inflacji na całym kontynencie (Morawski, 2002: 43). Współczesne zjawisko inflacji wygląda jednak nieco inaczej. Wraz z odchodzeniem od pokrycia pieniądza w złocie zjawisko inflacji stało się o wiele bardziej skomplikowane – nie była to już tylko zależność wagi kruszcu w monetach do ich wartości. Obecnie wartość pieniądza zależy od zaufania co do jego faktycznej wartości (Sopoćko, 2018: 3). Aby pieniądz mógł efektywnie spełniać swoją funkcję wszyscy uczestnicy obrotu: konsumenci, przedsiębiorcy oraz pozostałe podmioty powinni go respektować. W XX wieku liczne wojny zmuszały państwa do dodrukowywania wielkiej ilości pieniądza, aby sfinansować działania zbrojne. Wówczas niechlubny rekord wzrostu inflacji zanotowano w Niemczech (Zaleski, 1958: 115). W czasach powojennych to Stany Zjednoczone i Japonia (Klimiuk, 2010: 33) wiodły prym w tym rankingu.

Historia pokazała, że wpływ na inflację miała głównie nadmierna podaż pieniądza. Współcześnie na zjawisko inflacji mają wpływ także inne czynniki. Obecnie można wyróżnić dwa typy inflacji:

- inflację popytową,
- inflację kosztową.

Inflacja popytowa występuje wówczas, gdy zagregowany popyt na towary przewyższa możliwości jego zaspokojenia, natomiast inflacja kosztowa przejawia się, kiedy to podażowa strona rynku zмага się m.in. ze wzrostem kosztów produkcji (Owsiak, 2015: 206).

Skutki inflacji należy rozróżnić na pozytywne i negatywne. Do negatywnych należy oczywiście spadek wartości pieniądza, co wpływa na zmniejszenie jego wartości nabywczej. Przekłada się to bezpośrednio na zmniejszenie wartości oszczędności przy założeniu korzystania z funkcji tezauryzacyjnej, a także wprowadzanie niepewności w planowaniu z uwagi na brak pewności co do przyszłej wartości pieniądza, co z kolei prowadzi do zniekształceń rynkowych i niekonwencjonalnych decyzji producentów i konsumentów. Do pozytywnych skutków inflacji należy natomiast: redukcja długu, stymulowanie wzrostu gospodarczego poprzez motywację do inwestowania i konsumowania, a nie składowania pieniędzy, a także zwiększenie produkcji.

Zarówno na szczeblu państwowym, jak i konsumenckim istnieją metody przeciwdziałania inflacji. Najważniejsze z nich to:

- 1) zwiększanie stóp procentowych,
- 2) zwiększanie rezerw bankowych,
- 3) zmniejszanie wydatków rządowych,
- 4) zmiany w podatkach (funkcja redystrybucyjna),
- 5) zmiana struktury zadłużenia,
- 6) decyzje na rynku walutowym.

W polskim prawodawstwie termin „inflacja” *de facto* nie pojawia się wcale. W zamian mowa jest o wzroście cen lub o wskaźniku cen towarów i usług. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim wskazuje na podstawowy cel działalności NBP, jakim jest utrzymanie stabilnego poziomu cen (Dz. U. 1997 Nr 140 poz. 938), a co roku w ustawie budżetowej pojawia się informacja o prognozowanym średniorocznym wskaźniku cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem (Dz.U. 2023 poz. 256)². Informację o średniorocznym wskaźniku cen towarów i usług konsumpcyjnych można znaleźć również w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe i dotyczy ona kwestii waloryzacji środków pieniężnych na rachunku bankowym (Dz.U. 1997 Nr 140 poz. 939).

2. WSPÓŁCZESNA SYTUACJA INFLACYJNA NA ŚWIECIE

Dwie pierwsze dekady drugiego tysiąclecia charakteryzowały się stabilnością cen zarówno w Polsce jak i na świecie (Reinhart i Graf Von Luckner, 2022). W najtrudniejszej sytuacji ze względu na inflację we wspomnianym przedziale czasowym znalazły się kraje takie jak: Wenezuela, Zimbabwe i Argentyna. Czynniki wywołujące szalejącą inflację w tych państwach leżały głównie w ich polityce wewnętrznej. W Wenezueli były to przede wszystkim spadek eksportu ropy, która była głównym źródłem dochodu tego państwa, zmiany polityczne, z którymi wiązała się powszechna korupcja, ekspansywna polityka pieniężna, a także brak racjonalnych inwestycji. W Zimbabwe przyczynami były zwiększona podaż pieniądza, brak inwestycji i stabilności politycznej, niewłaściwie reformy rolnicze, a także brak możliwości zaciągania kredytów na arenie międzynarodowej (Miller i Ndhlela, 2022: 5619). W Argentynie przyczynami wysokiej inflacji były nadmierna emisja pieniądza, brak stabilności politycznej, częsta dewaluacja waluty, wysokie koszty produkcji i wysokie zadłużenie (Blanco et al., 2022: 19). Na poziomie światowym sytuacja była relatywnie opanowana. Sytuacja zmieniła się diametralnie w roku 2019, kiedy w wyniku ewolucji wirusa SARS-CoV-2 wybuchła ogólnoswiatowa pandemia.

Wybuch pandemii COVID-19 zapoczątkował ogromne zmiany w gospodarce: utrudniona produkcja i ograniczony transport. W wielu państwach można było zaobserwować krótkoterminowy spadek produkcji (www1).

Światowa inflacja w 2022 r. wyniosła 8,8% i oczekuje się, że spadnie do poziomu 6,6% w 2023 r. oraz 3,4% w roku 2024. Spadek prognozowany jest także w przypadku wzrostu gospodarczego, który w 2022 r. wyniósł 3,4%, a w roku 2023 wyniesie 2,9% (World Economic Outlook..., 2023: 7). Na wartość obecnej inflacji wpływ mają gospodarki rozwijające się, które zajmują czołowe miejsca

² W 2023 r. w art. 17.

w rankingu najwyższych poziomów inflacji. Należą do nich kraje takie jak: Zimbabwe (284,94%), Wenezuela (210%), Sudan (154,91%) (www2).

Tabela 1. Wysokość wskaźnika CPI w latach 2021–2022 oraz prognoza na lata 2023–2024

	2021	2022	2023	2024
Światowe ceny konsumpcyjne	4,70	8,80	6,60	4,30
Kraje rozwinięte	3,10	7,30	4,60	2,60
Kraje rozwijające się i słabo rozwinięte	5,90	9,90	8,10	5,50

Źródło: International Monetary Fund, 2023.

W celu ochrony przed negatywnymi skutkami rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 poszczególne państwa stosowały różne metody. Jedną z nich był *lockdown*, czyli ograniczenia związane z transportem między krajami, a nawet miastami, a także zamykanie szkół, zmiana formy pracy na zdalną i podobne metody ograniczenia kontaktu między ludźmi. Aby przeciwdziałać dalszemu wzrostowi cen, banki centralne z całego świata zaczęły podnosić stopy procentowe (www3). Jest to jedno z głównych i wykorzystywanych w pierwszej kolejności narzędzi polityki monetarnej, którym dysponują organy odpowiedzialne za kontrolowanie podaży pieniądza. Mimo, iż polityka monetarna i fiskalna powinny być od siebie niezależne, ich działania w zakresie przeciwdziałania skutkom inflacji powinny być nakierowane na ten sam skutek – zahamowanie wzrostu cen i stopniowy powrót do kontrolowanej wartości wskaźników cen towarów i usług. W przypadku pandemii COVID-19 było to trudne zadanie, ze względu na konieczność niesienia pomocy najbardziej dotkniętym negatywnymi skutkami pandemii.

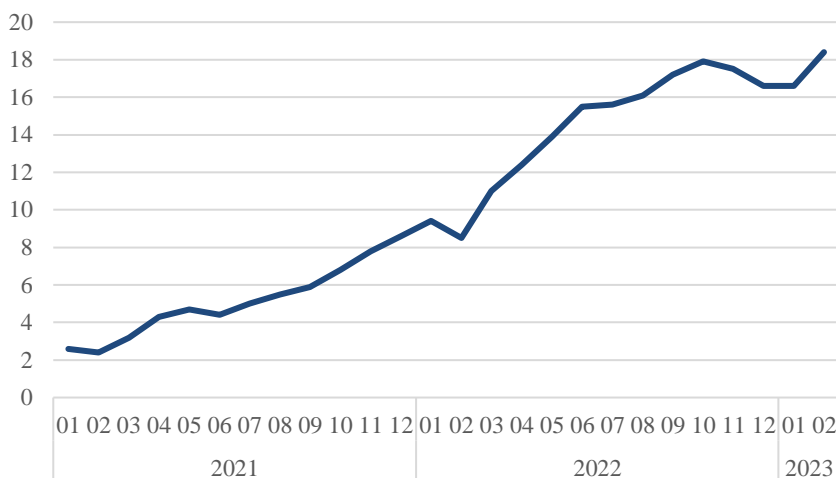
Największymi mocarstwami na naszej planecie są Stany Zjednoczone i Chińska Republika Ludowa. USA są największym mocarstwem militarnym, jednak biorąc pod uwagę wielkość gospodarki np. pod względem kursu siły nabywczej pieniądza to Chiny obejmują pozycję lidera (Trejnis, 2022: 7). Decyzje tych państw regularnie skutkują zmianami politycznymi i gospodarczymi całego świata, zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Prowadzi to do sytuacji, w której w pewien sposób wskazane mocarstwa kontrolują rozwój świata i wytyczają jego kierunek.

Wraz ze wzrostem inflacji, banki centralne prowadzą coraz bardziej restrykcyjną politykę monetarną z Systemem Rezerw Federalnych na czele, który w listopadzie 2022 r. podniósł stopy procentowe z 3,75% do 4% (Sowels, 2023: 4). Obecnie kształtują się one na poziomie 5,38% i jest to najwyższa wartość od 22 lat. Ważna jest również podaż pieniądza, od której w głównej mierze zależy

wskaźnik inflacji. W tej kwestii Bank Rezerwy Federalnej nie zwiększał podaży pieniądza w tak dużym stopniu od 70 lat (www4).

3. WSPÓŁCZESNA SYTUACJA INFLACYJNA W POLSCE

W Polsce przez długi czas wskaźnik cen towarów i usług oscylował w okolicach dolnej wartości odchylenia od celu inflacyjnego. Sytuacja zaczęła ulegać zmianie w 2019 r., a największe odstępstwa zaczęto dostrzegać wraz z wybuchem pandemii COVID-19. Społeczeństwo polskie musiało zmierzyć się z bardzo utrudnionym trybem życia. Obecnie niemal wszyscy Polacy odczuwają skutki inflacji i wzrostu cen (Poziom wiedzy finansowej..., 2023: 5). Wzrost wskaźnika cen towarów i usług przedstawiono na wykresie nr 1.

Wykres 1. Zmiany cen towarów i usług konsumpcyjnych w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego (w %)

Źródło: (www5).

Obecnie na wysoką inflację w Polsce wpływ mają rosnące koszty produkcji i wysokie ceny energii (www6). Pierwszy z czynników można bezpośrednio zakwalifikować do skutków pandemii COVID-19 (Jaworski, 2021: 7), która doprowadziła do powstania nowych procedur i obostrzeń, które znacząco podniosły koszty produkcji. Drugi czynnik – koszty energii wiążą się także z rozwojem wirusa SARS-CoV-2, jednak większy wpływ w jego przypadku miała agresja Rosji na Ukrainę i sankcje nałożone na Rosję (Kępka i Pająk, 2022: 9).

Polska już przed wybuchem pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie, mierzyła się z wysoką inflacją, czego przyczyn należy upatrywać w niskich stopach procentowych i w spóźnionej reakcji organów odpowiedzialnych za politykę pieniężną na zmieniającą się sytuację ekonomiczną oraz duże wydatki rządu (www7). Swój udział miał również wzrost cen za emisję CO₂, odgórnie narzucony przez Unie Europejską (www8), a także wzrost cen żywności, który był wypadkową wszystkich wymienionych wyżej przyczyn. Jak zostało już wspomniane we wcześniejszym rozdziale, aby skutecznie walczyć z inflacją władze monetarne i fiskalne powinny być zgodne w swoich działaniach. Nie zaobserwowano jednak takiej współpracy, ponieważ bank centralny zbyt późno zareagował i starał się złagodzić inflację bazową, a rząd niejako podsycił inflację za pośrednictwem spektrum elementów polityki socjalnej takich jak program 500+ czy podwyżki emerytur i rent (www9). Bez związku nie pozostaje również napływ uchodźców z Ukrainy, który podsycił inflację popytową. Biorąc pod uwagę profil uchodźców, są to głównie kobiety, dzieci i osoby starsze, duża część z nich nie jest w stanie podjąć pracy, jednocześnie zaspokajając potrzeby pierwszego rzędu. Z perspektywy agregatów monetarnych sytuacja nie mogła być bardziej jednoznaczna – agregat M3, najszerszy spośród badania ilości pieniądza w obiegu przez NBP, podwoił się na przestrzeni ostatnich 10 lat, z poziomu 947 miliardów we wrześniu 2013 r. do 2 233 miliardów w 2023 r. (www10).

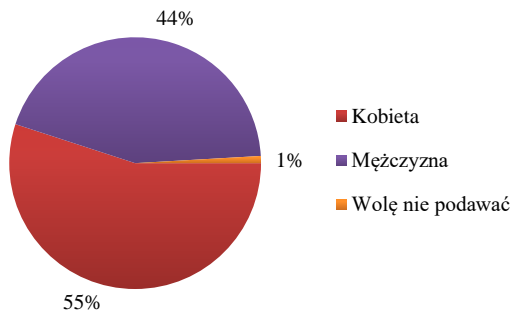
4. METODYKA I PRÓBA BADAWCZA

Meritum artykułu stanowi badanie naukowe w formie kwestionariusza online. Do przeprowadzenia badania wykorzystana została metoda CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview*) ze względu na chęć dotarcia do środowiska studentów, które dużą część dnia spędza w mediach społecznościowych oraz zebranie dużej, jakościowej liczby kwestionariuszy spośród studentów z całej Polski. W badaniu wzięło udział 329 respondentów. Próba była losowa.

Ankieta składała się z 14 pytań merytorycznych oraz metryczki, która pozwoliła na ocenę próby i wyeliminowanie z niej osób, do których nie było skierowane badanie. Kwestionariusz składał się zarówno z pytań jedno oraz wielokrotnego wyboru, jak i pytań otwartych, w których respondenci mogli zamieścić swoją dłuższą opinię i uzasadnić swój wybór w poprzedzających pytaniach. W pytaniach wielokrotnego wyboru pojawiła się również odpowiedź „inne”, w której ankietowani mieli miejsce na dodanie alternatywnej odpowiedzi, niewymienionej w pytaniu.

Autor badania dobrał pytania w taki sposób, aby poruszyć najważniejsze zagadnienia dotyczące inflacji, eliminując pytania zbędne lub o mniejszym znaczeniu, tak aby ankieta była na tyle krótka, żeby potencjalni respondenci nie byli

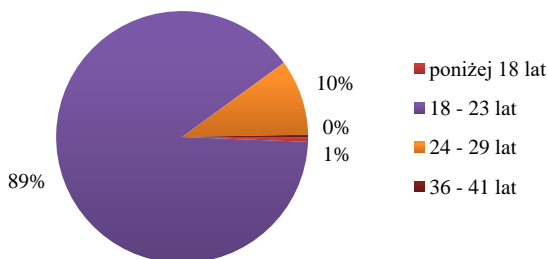
zniechęceni do jej wypełnienia, a jednocześnie na tyle długi, żeby mogła wyczerpać temat przez pryzmat najistotniejszych kwestii.

Wykres 2. Struktura płci ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

Struktura płci respondentów dobrze ilustruje przekrój płci wśród studentów polskich uczelni, w których większość stanowią kobiety. Wobec tego nierównego podziału, próbę należy uznać za reprezentatywną, ponieważ odwzorowuje ona aktualną sytuację demograficzną społeczeństwa.

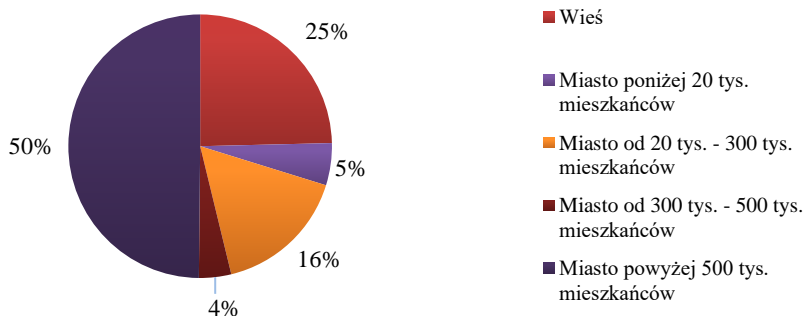

Wykres 3. Struktura wieku ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

Zdecydowaną większość ankietowanych stanowią osoby w wieku od 18 do 23 lat, a drugą największą grupą są osoby w wieku od 24 do 29 lat. Rozpoczynając studia, zaraz po zakończeniu szkoły średniej, większość osób ma 19 lat. Wyjątkami są osoby, które rozpoczęły swoją edukację rok wcześniej lub zakończyły ją w innym kraju np. w Ukrainie (studenci rozpoczynając kształcenie na uczelni wyższej mogą mieć 18 lat lub mniej). Studia licencjackie i magisterskie

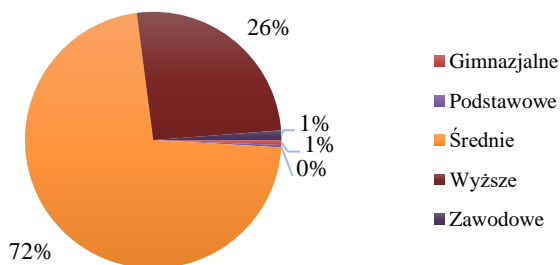
trwają odpowiednio 3 i 2 lata, więc kończąc studia większość osób ma 24 lata. Mając na uwadze powyższe, także w tym przypadku próbę należy uznać za reprezentatywną.

Wykres 4. Struktura miejsca zamieszkania ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

Połowa respondentów to mieszkańcy małych miejscowości do 20 tys. mieszkańców, a 25% ankietowanych zamieszkuje wieś. Struktura miejsca zamieszkania oddaje sytuację młodych ludzi w naszym kraju, gdyż studenci ze wsi i mniejszych miast przyjeżdżają do dużych miast w celu zdobycia wyższego wykształcenia i podwyższenia swoich kompetencji.

Wykres 5. Struktura wykształcenia ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

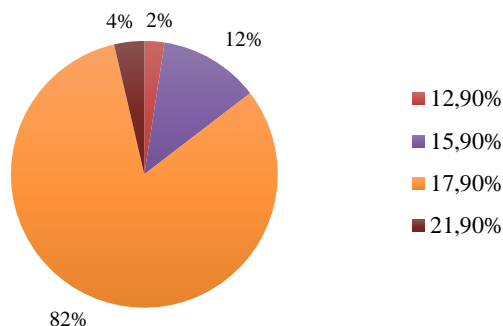
Docelową grupą przeprowadzonego badania byli studenci. 72% respondentów stanowiły osoby z wykształceniem średnim, a więc osoby będące

na studiach licencjackich. 26% ankietowanych posiadało już wykształcenie wyższe, czyli były to osoby na studiach magisterskich.

Dodatkowo, ostatnią kwestią poruszoną w metryczce było pytanie: „Czy studiujesz?”. Zadane pytanie pozwoliło wyeliminować z próby osoby, które wypełniły kwestionariusz pomimo informacji, że skierowany jest on wyłącznie do studentów.

5. WYNIKI BADANIA

Pierwsze pytanie zadane ankietowanym dotyczyło obecnego³ poziomu wskaźnika CPI, wyliczanego i podanego przez GUS.

Wykres 6. Na jakim poziomie jest inflacja w Polsce?

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

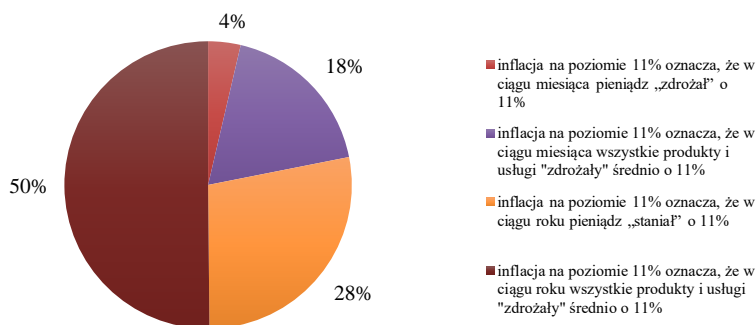
Studenci w 82% odpowiedzieli prawidłowo (CPI = 17,9%), co dobrze świadczy o ich aktualnej wiedzy na temat wzrostu cen. Może mieć to związek z powszechnością informacji o aktualnym poziomie wskaźnika CPI w środkach masowego przekazu, w tym w mediach społecznościowych. Studenci studiów magisterskich odpowiadali poprawnie o 5 punktów procentowych częściej niż studenci studiów licencjackich.

Ważnym jest, aby w parze z wiedzą na temat danego zjawiska gospodarczego szło także jego zrozumienie. Dalsza część badania skupiała się na interpretacji przez studentów istoty inflacji. Na pytanie „Co oznacza, że inflacja w Polsce za marzec wyniosła 11%?”⁴ 50% ankietowanych wybierało dobrą odpowiedź. Może

³ obecnego podczas prowadzenia badania, czyli stan na listopad 2022 r.

⁴ do pytania dołączony został nagłówek artykułu ze strony internetowej.

to oznaczać, że na skutek sprzecznych sygnałów jakie studenci otrzymują z różnych źródeł (internet, telewizja, gazety) gubią się w ich interpretacji. Oznacza to także słabe rozumienie zjawiska inflacji, pomimo posiadania wykształcenia wyższego. Jest to bezpośrednio przyczyną słabej edukacji z zakresu finansów w Polsce. Według cyklicznego badania pt. „Poziom wiedzy finansowej Polaków 2023” w 2023 r. zaledwie 1/3⁵ badanych oceniła swoją wiedzę finansową jako raczej dużą (27%) lub bardzo dużą (4%), a sami badani uważają, że poprawa edukacji finansowej może przyczynić się do lepszego zrozumienia mechanizmów gospodarki, lepszego gospodarowania budżetem domowym, a także większego poczucia bezpieczeństwa finansowego (Poziom wiedzy finansowej..., 2023: 15).

Wykres 7. Co oznacza, że inflacja w Polsce za marzec wyniosła 11%?

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

Kolejną poruszoną w badaniu kwestią były działania podejmowane przez studentów w celu zabezpieczenia się przed negatywnymi skutkami inflacji. Za pozytywne należy uznać fakt, iż studenci w głównej mierze relokują posiadane pieniądze i zwracają uwagę na rozsądne wydatkowanie. Część respondentów nie stosuje jednak żadnych metod. Na pytanie otwarte krótkiej odpowiedzi o najefektywniejszą metodę ochrony oszczędności studenci wskazywali najczęściej inwestycje w metale szlachetne i nieruchomości.

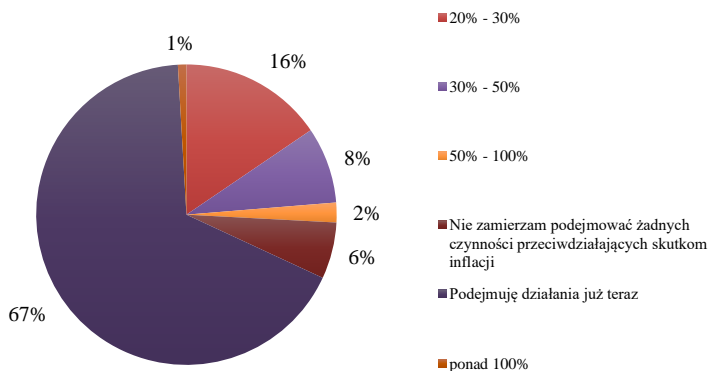
⁵ Współczynnik się ten zwiększa się z roku na rok.

Wykres 8. Jakie metody stosujesz, żeby przeciwdziałać wpływowi inflacji na twoje oszczędności?

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

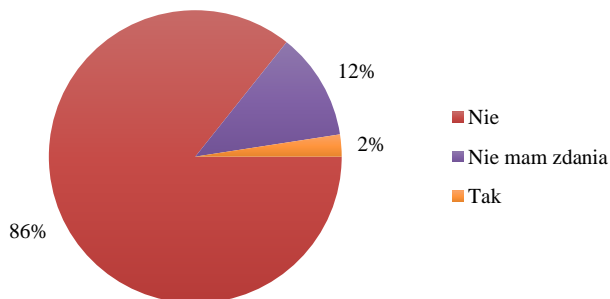
Aby znaleźć odpowiedź na pytanie, czy wyższy wskaźnik inflacji może zmotywować takie osoby zadano pytanie: „Jeśli jeszcze nie podejmujesz żadnych działań, żeby ochronić swoje oszczędności przed inflacją to jak wysoki poziom zmotywuje Cię do tego?”. 27% ankietowanych wskazało, że wskaźnik CPI powyżej 20% zachęci ich do podjęcia czynności mających na celu ochronę ich oszczędności. Natomiast dla 6% respondentów nie ma znaczenia wysokość inflacji, ponieważ niezależnie od wartości wskaźnika nie zamierzają podejmować żadnych działań przeciwdziałających skutkom inflacji. Może się wiązać z niskimi oszczędnościami albo bagatelizowaniem zjawiska inflacji przez studentów.

Wykres 9. Jeśli jeszcze nie podejmujesz żadnych działań, żeby ochronić swoje oszczędności przed inflacją to jak wysoki poziom zmotywuje Cię do tego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

Jedną z metod zarządzania inflacją jest masowy przekaz dotyczący wskazanych zachowań konsumentów. Aby społeczeństwo miało wpływ na to zjawisko, konieczne jest jego zaufanie do organów odpowiedzialnych za przeciwdziałanie inflacji oraz łagodzenie jej negatywnych skutków.

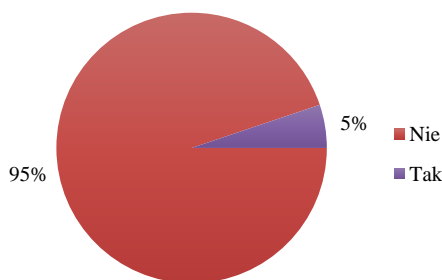

Wykres 10. Czy uważasz, że obecny rząd i bank centralny skutecznie przeciwdziałają inflacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

Wykres 10 pokazuje, że zdecydowana większość ankietowanych na pytanie „Czy uważasz, że obecny rząd i bank centralny skutecznie przeciwdziałają inflacji?” odpowiedziała przecząco.

Na pytanie „Czy masz zaufanie do profesjonalizmu organów odpowiedzialnych za łagodzenie negatywnych skutków inflacji?” 95% studentów odpowiedziało negatywnie.

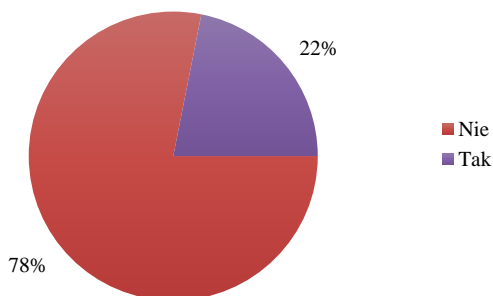

Wykres 11. Czy masz zaufanie do profesjonalizmu organów odpowiedzialnych za łagodzenie negatywnych skutków inflacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

Biorąc pod uwagę, że jedną z metod przeciwdziałania inflacji jest kolektywne, z perspektywy społeczeństwa, podejmowanie decyzji ekonomicznych takich jak: oszczędność energii i wody, racjonalne robienie zakupów, brak zmian w nawykach (np. gwałtowne wykupowanie produktów w sklepach) otrzymane wyniki są szczególnie martwiące. Zaufanie do rządu i usług finansowych od lat jest bardzo niskie (Edelman Trust Barometer, 2022), lecz nigdy nie było tak niskie, jak w przedstawionym badaniu. Może to świadczyć o braku zaufania do organów publicznych przez młodych ludzi.

Jednym z działań, podjętych przez rząd mających na celu łagodzenie skutków wysokiego wskaźnika CPI był dodatek inflacyjny.

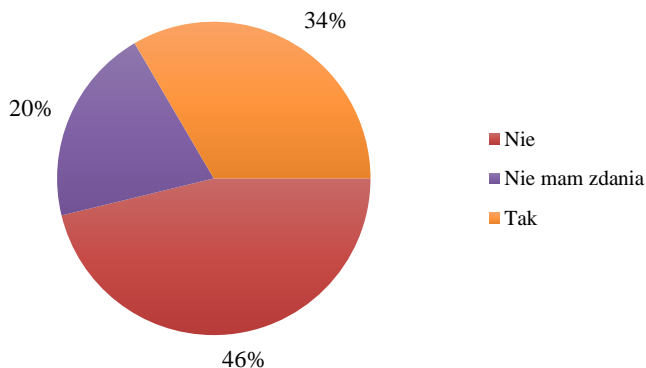

Wykres 12. Czy uważasz, że dodatek inflacyjny był dobrą decyzją rządzących?

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

78% ankietowanych nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że dodatek inflacyjny był dobrą decyzją rządzących, ponieważ może on spowodować jeszcze większy wzrost inflacji. Natomiast respondenci, którzy wskazali, że była to dobra decyzja wskazali na pomoc dla najuboższych i najbardziej dotkniętych skutkami inflacji.

Ostatnią poruszoną w badaniu kwestią były pytania otwartej odpowiedzi o pozytywne skutki inflacji i ich wskazanie.

Wykres 13. Czy według Ciebie inflacja ma jakiegokolwiek pozytywne skutki?

Źródło: opracowanie własne na podstawie autorskich badań.

Połowa ankietowanych nie potrafiła wymienić ani jednego pozytywnego skutku inflacji. Jedynie 34% respondentów, którzy zaznaczyli, że takowe istnieją wskazała następstwa takie jak: pobudzenie gospodarki, wzrost świadomości w zakresie wydatkowania i oszczędzania pieniędzy, "oczyszczenie" gospodarki, spadek realnej wartości zadłużenia, a wszystko to pod warunkiem kontroli nad inflacją.

Analiza otrzymanych odpowiedzi pokazała, że wśród kobiet zaledwie 24% respondentek potrafiło wymienić przynajmniej jedną zaletę inflacji, natomiast w przypadku mężczyzn odsetek wyniósł 45%. W poprzednich pytaniach kwestionariusza struktura odpowiedzi w podziale na płeć była bardzo zbliżona. Co więcej osoby, które poprawnie wskazały aktualny poziom wskaźnika CPI częściej wymieniają pozytywne skutki inflacji. Inflacja mimo, iż większości społeczeństwa kojarzy się z destrukcyjnym wpływem na gospodarkę i ich oszczędności, z poziomu państwa ma ona szereg korzyści, co zostało wspomniane w pierwszym rozdziale artykułu.

PODSUMOWANIE

Celem artykułu było przedstawienie i analiza postrzegania inflacji, i wiedzy na jej temat, a także metod ochrony studentów przed jej negatywnymi skutkami. Przeprowadzone badanie wykazało, że studenci mają wiedzę o aktualnej sytuacji inflacyjnej, ale mało z nich rozumie samo zjawisko. Aby zabezpieczyć się przed negatywnymi skutkami inflacji stosują różne, powszechnie znane metody takie jak: zwracanie uwagi na wydatki, oszczędzanie energii, a także wszelkiego ro-

dzaju inwestycje. Nie wszyscy młodzi ludzie starają się uchronić swoje oszczędności przed negatywnymi skutkami inflacji, działania takie deklaruje zaledwie 67% respondentów. Działania pozostałej części ankietowanych uzależnione są od wyższych wartości wskaźnika CPI. Powyższe może mieć związek z posiadaniem niskich oszczędności przez młodych ludzi, a także brakiem czasu, który potrzebny jest do racjonalnego lokowania nadmiarowych środków. Organy państwowe odpowiedzialne za przeciwdziałanie wzrostowi cen oraz łagodzenie negatywnych skutków tego zjawiska nie cieszą się zaufaniem studentów. Mimo świadomości na temat niekorzystnego wpływu wysokiej inflacji na swoje oszczędności oraz na cały obrót gospodarczy, część studentów jest świadoma pozytywnych skutków jakie niesie ze sobą kontrolowana inflacja. Pierwsza z postawionych hipotez: *studenci wykazują słabe zrozumienie zjawiska inflacji* została zweryfikowana pozytywnie, natomiast druga, która brzmiała: *studenci stosują wiele metod ochrony przed negatywnymi skutkami inflacji* została zweryfikowana negatywnie.

PODZIĘKOWANIA

Swoje podziękowania chciałbym skierować do mgr Wojciecha Jarosza za inspirację i motywację do napisania artykułu oraz pomoc w tym procesie.

FINANSOWANIE

Publikacja została sfinansowana z budżetu Koła Naukowego Rachunkowości UEK.

DEKLARACJA AUTORÓW

Autorzy zgłaszają brak konfliktu interesów.

BIBLIOGRAFIA

- Begg D., Dornbusch R., Fischer S., Gianluigi G. (2014), *Makroekonomia*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa
- Blanco A., Diaz de Astarloa B., Drenik A., Moser Ch., Trupkin D. (2022), *The evolution of the earnings distribution in a volatile economy: Evidence from Argentina*, Quantitative Economics, Vol. 13, Issue 4, <https://doi.org/10.3982/QE1857>
- CBM Indicator (2023), *Poziom wiedzy finansowej Polaków 2023*, Warszawa.
- Edelman Trust Barometer (2022), <https://www.edelman.com/> [dostęp: 06.11.2023].
- International Monetary Fund (2023), *World Economic Outlook International Monetary Fund Update - Inflation Peaking amid Low Growth*.

- Jaworski K. (2021), *Measuring food inflation during the COVID-19 pandemic in real time using online data: a case study of Poland*, British Food Journal Vol. 123 No. 13, <https://doi.org/10.1108/BFJ-06-2020-0532>
- Kępką A., Pająk N. (2022), *Wpływ wojny na Ukrainie na wysokość inflacji w Polsce*, Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne, <https://doi.org/10.24136/sepia>
- Klimiuk Z. (2010), *Metody i źródła finansowania wydatków wojennych w Japonii w latach 1937-1945*, Roczniki ekonomii i zarządzania 38, Lublin.
- Krugman P., Wells R. (2020), *Makroekonomia*, PWN, Warszawa.
- Miller S., Ndhlela T. (2022), *“Burning money” and institutional decline during Zimbabwe’s hyperinflation*, Applied Economics, <https://doi.org/10.1080/00036846>
- Morawski W. (2002), *Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości*, Wydawnictwo TRIO, Warszawa.
- Owsiak S. (2015), *Finanse*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Podstawka M., red. (2017), *Finanse – instytucje, instrumenty, podmioty, rynki, regulacje*, PWN, Warszawa.
- Reinhart A., Graf Von Luckner C. (2022), *The Return of Global Inflation*, Project Syndicate, <https://www.project-syndicate.org/> [dostęp: 03.04.2023].
- Sopoćko A. (2018), *Fiat Money. Over Thousand Years of the Biggest Invention in the History of Economics*, Problemy Zarządzania – Management Issues, Vol. 16, No. 3(76) part 2, Warszawa, <https://doi.org/10.7172/1644-9584.76.10>
- Sowels N. (2023), *COVID-19 and the fiscal and monetary challenges to implementing Our Common Agenda*, Global Policy, <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13171>
- Świętoń A. (2007), *Przymus służby wojskowej w późnym cesarstwie rzymskim*, Studia Prawnoustrojowe nr 7, Olsztyn.
- Trejnis Z. (2022) *Rywalizacja Stany Zjednoczone – Chińska Republika Ludowa o hegemonię w wielobiegunowym świecie*, Roczniki Nauk Społecznych, Tom 14 (50), numer 4, Lublin, <https://doi.org/10.18290/rms22504.1>
- Ustawa budżetowa na rok 2023, Dz.U. 2023 poz. 256.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, Dz. U. 1997 Nr 140 poz. 938.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, Dz.U. 1997 Nr 140 poz. 939.
- World Economic Outlook Update (2023), *Inflation Peaking amid Low Growth*, International Monetary Fund.
- Zalewska M., red. (2013), *Bankowość*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Zaleski S. (1958), *Międzynarodowe ruchy kapitałów a Niemcy w okresie międzywojennym*, *Ruch Prawniczy i Ekonomiczny* 20, Poznań.
- (www1) <https://www.unido.org/news/world-manufacturing> [dostęp: 14.04.2023].
- (www2) <https://wisevoter.com/country-rankings/> [dostęp: 10.04.2023].
- (www3) <https://www.nytimes.com/interactive/2022/06/16/business> [dostęp: 14.04.2023].
- (www4) <https://forsal.pl/gospodarka/inflacja/artykuly/> [dostęp: 14.04.2023].
- (www5) <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/> [dostęp: 14.04.2023].
- (www6) <https://nbp.pl/inflacja-bazowa-w-lutym-2023-r/> [dostęp: 14.04.2023].
- (www7) <https://www.umcs.pl/pl/komentarze-eksperckie,22097> [dostęp: 14.04.2023].
- (www8) <https://filarybiznesu.pl/oto-glowne-przyczyny> [dostęp: 14.04.2023].
- (www9) <https://www.rp.pl/opinie-ekonomiczne/art1903827> [dostęp: 14.04.2023].

(www10) <https://nbp.pl/statystyka-i-sprawozdawczosc/> [dostęp: 26.10.2023].

POSTRZEŻANIE INFLACJI ORAZ METODY OCHRONY STUDENTÓW PRZED JEJ NEGATYWNymi SKUTKAMI

Streszczenie

Cel artykułu/hipoteza: Celem artykułu jest przedstawienie i analiza postrzeżenia inflacji i wiedzy na jej temat, a także metod ochrony studentów przed jej negatywnymi skutkami.

Metodyka: Praca zawiera przegląd literatury w temacie współczesnej inflacji oraz analizę badania naukowego o tytule „Postrzeżenie inflacji oraz metody ochrony studentów przed jej negatywnymi skutkami”. Badanie zostało przeprowadzone metodą CAWI na próbie 329 respondentów. Próba była losowa.

Wyniki/Rezultaty badania: Analiza przeprowadzonego badania wykazała, że studenci, mimo iż orientują się w obecnej sytuacji inflacyjnej, to słabo rozumieją samo zjawisko. Aby zabezpieczyć się przed negatywnymi skutkami inflacji, stosują różne powszechnie znane metody, takie jak zwracanie uwagi na wydatki, oszczędzanie energii, a także wszelkiego rodzaju inwestycje. Jednakże nie wszyscy starają się uchronić swoje oszczędności przed negatywnymi skutkami inflacji. Działania części ankietowanych uzależnione są od wyższych wartości wskaźnika CPI. Organy publiczne odpowiedzialne za przeciwdziałanie wzrostu cen oraz łagodzenie negatywnych skutków tego zjawiska nie cieszą się zaufaniem studentów. Lecz mimo świadomości na temat destrukcyjnego wpływu wysokiej inflacji na swoje oszczędności oraz na cały obrót gospodarczy, część studentów jest świadoma pozytywnych skutków, jakie niesie ze sobą kontrolowana inflacja.

Słowa kluczowe: młode pokolenie, studenci, inflacja, opinia, CPI, covid-19, wojna.

JEL Class: E31, E22, D14, G11, G51.

Zakończenie recenzji/ End of review: 30.10.2023

Przyjęto/Accepted: 20.11.2023

Opublikowano/Published: 27.11.2023